

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av fyra olika bostadshus på fastigheten Reutersberg 1:4, Kungsör - komplettering

Linderson, Hans

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2013). *Dendrokronologisk analys av fyra olika bostadshus på fastigheten Reutersberg 1:4, Kungsör - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2013:16). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

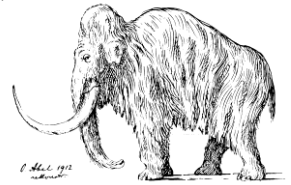
LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

26 mars 2013

**Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2013:16
Hans Linderson**

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS FYRA OLIKA BOSTADSHUS PÅ
FASTIGHETEN REUTERSBERG 1:4, KUNGSÖR - KOMPLETTERING**

Uppdragsgivare: Jan Torwang, Reutersberg 102, 736 91 Kungsör

Område: Mellan Hjälmaran och Mälaren **Prov nr:** 63288- 63290 **Antal sågprover:** 3

Dendrokronologiskt objekt: P1=manngårdsbyggnaden, P2 & P5=Bläckhornet,
P3=Inspektorsbostaden samtliga tagna i takstolarna, P4 Visthusboden

Information

Beskrivning av tabellen nedan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger kan olika informationer förkomma. Här, provens proveniens.

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd slag	Antal år; antal radier om annat än två	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Trädens proveniens
63288	1	Tall	88	Sp 46, ej W	Ej datering	-	
63289	2	Tall	64	Sp 24,ej W	1724	1755 ± 15	S Hjälmarens till N Östergötland, A
63290	3	Gran	89+ew	W	1787+ew	Juni 1788	Relativt lokalt*, B
63295	4	Tall	68	Sp 39, B	1743	V 1743/44	A
63296	5	Tall	175	Sp 81, W	1659	V 1659/60	A

*63290 dateras mycket entydigt med ängsladan på Strömsholms naturreservat. Virket är sannolikt hämtat från samma område och möjligen samma ståndort.

Kommentarer till den dendrokronologiska analysen

Fem prover från fyra olika byggnader har analyserats. Det måste ses som mycket lyckosamt att fyra av fem dateras.

Prov 1, Manngårdsbyggnaden, dragband, dateras inte.

Prov 2 och 5, Bläckhornet. Prov 2 är ett dragband i takstolen, är avverkad någon gång mellan **1740 och 1770**. Virket är skrätt så att vankanten (W, årsringarna närmast under bark) saknas.

Prov 5 utgör väggvirke i östra väggen, sjätte varvet (möjligen 5:e) och är avverkad **vinterhalvåret 1659/60**. Äldsta årsringen i provet dateras till 1485. Groddåret bör ha skett på 1400-ålets första hälft.

Bästa korrelationen med de båda proverna fås med **Östgötska** kronologier men jämförelsematerial från området **närmast söder om Hjälmarens** är mindre utbyggt. Därför är bedömningen att detta område är väl så sannolik källort, ges termen "A" i tabellen ovan.

Det kan finnas flera skäl till de skilda dateringarna. Om man förutsätter att den äldre stocken inte är återanvänd så är att antingen är hela takstolen yngre eller så är det bara dragbandet som är yngre än husets väggvirke. Den senare möjligheten inbjuder till spekulationer varför man ansåg sig tvungen att sätta upp ett nytt stöd.

Prov 3, Inspektorsbostaden, dragband i takstolen, virket är avverkat i **juni 1788**. Avverkning på sommaren anses kunna bero på två huvudskäl. Ett, på grund av virkeshantering, till exempel barken släpper mycket lättare vid omedelbar barkning. Två, av logistiska skäl. Byggnationen var igång och kompletterande virke behövdes. Byggnaden bör således vara uppförd år 1788 eller möjligen 1789. Proveniensen är relativt lokal.

Prov 4, Visthusboden, väggvirke cirka femte varvet i en mellanvägg, är avverkad **vinterhalvåret 1743/44 med bedömd källort "A"**.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891 Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 , 0738-448812